

Sodankylän geofysiikan observatorio (SGO)

Työjärjestys

1. SGO:n yleishallinto Oulun yliopiston johtosäännön ja yliopistolain mukaan

Sodankylän geofysiikan observatorio on Oulun yliopiston erillislaitos (Oulun yliopiston johtosääntö (8§)), jolla on valtakunnallinen erityistehtävä ja sitä kehitetään korkeatasoisena tutkimusyksikkönä (Oulun yliopiston strategia vuosille 2010-2012). Erillisen laitoksen hallinto määritellään Oulun yliopiston johtosäännön 32-34 §:ssä.

32 §

Erillisen laitoksen hallinto

Erillisen laitoksen hallintoa hoitavat johtokunta ja johtaja. Laitokselle voidaan valita myös varajohtaja. Varajohtajan nimeää rehtori.

Johtokunnan asettaa rehtori neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Laitoksen johtajan esityksestä rehtori voi päättää, että johtokunnan sijasta laitokselle valitaan ohjausryhmä tai johtoryhmä.

Rehtori voi vahvistaa johtajalle ja varajohtajalle keskinäisen tehtäväjaon.

33 §

Erillisen laitoksen johtokunnan tehtävät

Erillisen laitoksen johtokunnan tehtävänä on:

- 1) kehittää ja ohjata laitoksen toimintaa, tehdä sitä koskevia esityksiä ja antaa lausuntoja;
- 2) arvioida laitoksen toiminnan vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja taloudellisuutta;
- 3) päättää erilliselle laitokselle myönnettyjen resurssien käytön perusteista;
- 4) käsitellä toiminta- ja taloussuunnitelma, henkilöstösuunnitelma sekä muut laitoksen toimintaan oleellisesti vaikuttavat suunnitelmat ja esitykset; sekä
- 5) antaa laitokselle tarvittaessa työjärjestys.

Johtokunta voi siirtää toimivaltaansa kuuluvan asian johtajan ratkaistavaksi.

34 §

Erillisen laitoksen johtajan tehtävät

Laitoksen johtajan tehtävänä on:

- 1) johtaa, valvoo ja kehittää laitoksen toimintaa sekä vastata laitoksen tuloksellisuudesta johtokunnalle ja yliopiston rehtorille;
- 2) tehdä esitys laitokselle toiminta- ja taloussuunnitelmaksi;
- 3) päättää ja vastata laitokselle myönnettyjen resurssien käyttämisestä johtokunnan tai rehtorin päättämien perusteiden mukaisesti;
- 4) huolehtia johtokunnassa käsiteltävien asioiden valmistelusta; sekä
- 5) ratkaista ja hoitaa muut laitokselle kuuluvat asiat, joita ei ole erikseen säädetty tai määrätty jonkun muun ratkaistavaksi.

Laitoksen johtaja voi siirtää toimivaltaansa kuuluvan asian tai asiaryhmän johtokunnan tai laitoksen henkilön ratkaistavaksi.

Yhteiskunnallinen vuorovaikutus

Yliopistolain 2 §:n mukaan yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee edistää elinikäistä oppimista, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

2. SGO:n työjärjestys

Observatorion tehtävänä on jatkuvien geofysiikan alan mittausten suorittaminen, julkaiseminen ja kehittäminen. Mittaukset palvelevat sekä perustutkimusta että käytännön sovelluksia. Observatorion mitaustoiminta ja infrastruktuurin ylläpito ovat osa Suomen kansallisista velvoitteista maailmanlaajuisessa geofysiikan tutkimuksessa. Observatorio osallistuu tarvittaessa, kulloinkin erikseen sovittavalla tavalla, alan korkeakouluopetukseen ja alueelliseen kehittämistoimintaan.

2.1. Observatorion toimintayksiköt

Sodankylän geofysiikan observatorio jakaantuu seuraaviin toimintayksiköihin:

- Hallinnollinen toimintayksikkö
- Aeronomian ja geomagnetismin toimintayksikkö
- Mittausten mallintamisen ja inversiotutkimuksen toimintayksikkö
- Teknisen palvelun ja tietojenkäsittelyn toimintayksikkö
- EISCAT-asema
- Oulun toimintayksikkö
- Oulun yliopiston avaruusinstituutti

Hallinnollisen yksikön esimies on observatorion johtaja. Toimintayksiköillä on observatorion ohjausryhmän nimittämä esimies, jota kutsutaan toimintayksikön päälliköksi. Toimintayksiköksi hyväksytyyn projektin päällikkö on projektin vastuullinen johtaja. Toimintayksikön päällikkö on SGO:n johtoryhmän jäsen. Toimintayksiköitä voidaan yhdistää tai perustaa uusia, mikäli tehtävien määrä tai muut syyt luovat tälle päätökselle edellytykset ja observatorion ohjausryhmä katsoo muutokset aiheellisiksi.

2.2. Observatorion johtoryhmä ja sen tehtävät

Sodankylän geofysiikan observatoriolla on johtoryhmä, johon kuuluvat observatorion johtaja, varajohtaja ja toimintayksiköiden päälliköt sekä henkilökunnan keskuudestaan valitsema edustaja. Johtoryhmä kokoontuu joko johtajan tai varajohtajan tai vähintään kahden jäsenen kutsusta vähintään kerran kuukaudessa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimii observatorion johtaja.

Johtoryhmä tekee aloitteita observatorion toiminnan sekä koti- ja ulkomaisen yhteistyön kehittämiseksi, ja osallistuu observatorion vuotuisen toimintasuunnitelman, talousarvion ja vuosikertomuksen valmisteluun.

Tarvittaessa voi observatorion johtaja kutsua johtoryhmän kokoukseen puhevaltaisena edustajana myös johtoryhmään kuulumattoman henkilön.

2.3. Toimintayksiköiden ja niiden päälliköiden tehtävät

Toimintayksikkö vastaa sille osoitetuista tehtävistä, toimintayksikön vastuualueeseen kuuluvista mittauksista ja niiden järjestelyistä, sekä mittauksiin liittyvästä aineistojulkaisutoiminnasta ja arkistoinnista sekä tieteellisestä tutkimuksesta ja siihen liittyvästä julkaisutoiminnasta.

Toimintayksikön päällikkö on yksikön käyttöön osoitetun pysyvän ja tilapäisen henkilökunnan esimies ja vastaa yksikön tehtävistä ja kehittämisestä. Hän tekee yksikön toiminta- ja taloussuunnitelmat sekä toimintakertomukset ja esittelee ne observatorion johtajalle. Johtoryhmässä sovittujen tai observatorion johtajan antamien tavoitteiden mukaisesti ja hankkeeseen varattujen resurssien puitteissa yksikön päällikkö voi ulkopuolisten laitosten kanssa neuvotella yhteistyösopimuksista, jotka observatorion johtajan ja tarvittaessa yliopiston sen hallintohenkilön, jonka tehtäviin ko. asia kuuluu, on vielä hyväksyttävä.

Toimintayksikön päällikkö tai toimintayksikköön kuuluva tutkija voi hakea hankkeisiinsa ulkopuolista rahoitusta kansallisilta tai kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta. Hakemukset ja niihin liittyvät suunnitelmat on kuitenkin alistettava observatorion johtajan ja tarvittaessa yliopiston sen hallintohenkilön, jonka tehtäviin ko. asia kuuluu, hyväksyttäväksi.

Oulun yliopiston avaruusinstituutin toimintaa säätelee erillinen Oulun yliopiston avaruusinstituutin johtosääntö.

Observatorion voimassaolevan varainkäyttösuunnitelman puitteissa toimintayksikön päälliköllä on valtuudet päättää oman toimintayksikkönsä hankinnoista ja varainkäytöstä.

Edellä esitetystä voidaan poiketa toimintayksiköksi hyväksytyjen projektien ja niiden päälliköiden kohdalla silloin, kun observatorion hyväksymät projektin omat toimintaperiaatteet ja säädökset sekä projektin ja observatorion väliset sopimukset toisin määräävät. Toimintayksikön päällikkö johtaa yksikköään johtoryhmässä sovittujen käytänteiden mukaisesti.

Hallinnollinen toimintayksikkö

Hallinnollista toimintayksikköä johtaa observatorion johtaja. Yksikkö ylläpitää observatorion toimistoa, kirjastoa ja arkistoa, huolehtii kirjanpidosta ja muista hallintoon liittyvistä asioista sekä henkilöstökysymyksistä ja tiedotuksesta.

Observatorion ruokala on hallinnollisen yksikön alainen.

Aeronomian ja geomagnetismin toimintayksikkö

Aeronomian ja geomagnetismin toimintayksikön tehtävänä on maan ilmakehään, ionosfääriin ja magnetosfääriin liittyvä pysyvä tai ajallisesti rajoitettu mittaustoiminta ja aihepiiriin liittyvä tutkimus. Yksikkö on vastuussa myös revontuliin liittyvistä optisista havainnoista ja vastaa lisäksi niistä observatorion pysyvistä tai ajallisesti rajoitetuista mittauksista, jotka liittyvät eri tavoilla tapahtuvaan maan mag-

neettikentän mittaamiseen. Siinä yksikön tärkein toimintamuoto on jatkuva maan magneettikentän rekisteröinti ja siihen liittyvä aineistojulkaisutoiminta sekä aihepiiriin liittyvä tutkimus.

Mittausten mallintamisen ja inversiotutkimuksen toimintayksikkö

Mittausten mallintamisen ja inversiotutkimuksen toimintayksikön tehtävänä on mittausten tulkintaan, käsittelyyn ja tallentamiseen liittyvien tieteellisten menetelmien kehittäminen. Tavoitteena on mittausten koko informaatioisällön huomioiminen kaikissa käsittelyvaiheissa perustuen mittausten tilastolliseen mallintamiseen todennäköisyysjakautumina. Yksikön tehtäviin kuuluu tarpeellisen teorian tutkiminen, mittausten automaattinen tietojenkäsittely ja tähän uudelleenlaiseen mittaamiseen liittyvien laitteiden kehittäminen ja ylläpito.

Toimintayksikkö vastaa myös Suomen Akatemian kansallisen Inversio-ongelmien huippuyksikön toiminnasta Oulun yliopiston osalta.

Teknisen palvelun ja tietojenkäsittelyn toimintayksikkö

Teknisen palvelun ja tietojenkäsittelyn toimintayksikkö vastaa observatorion teknisestä laboratoriosta, observatorion laitekannan ylläpidosta kaikilta osin kuin observatorion toimintaan kuuluu tai, jotka observatorion solmimin yhteistyösopimuksin on observatorion hoidettavaksi sovittu. Yksikkö huolehtii observatorion jatkuvan katkottoman toiminnan takaamiseen liittyvistä teknisistä ja valvontaan ja huoltoon liittyvistä tehtävistä sekä vastaa myös observatorion varastoista ja kuljetusvälineistä.

Yksikkö tekee myös laitekehitystyötä ja rakentaa tarvittaessa instrumentteja.

Toimintayksikön päällikkö on myös observatorion kiinteistöhuollon ja siihen osoitetun henkilökunnan esimies. Tähän liittyvät observatoriolle kuuluvat tehtävät ja velvoitteet on määritelty kiinteistöjen omistajan ja observatorion välisin sopimuksin.

Lisäksi yksikkö vastaa observatorion tietojenkäsittelyyn liittyvistä tehtävistä sekä observatorion tietojenkäsittelyjärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta niiltä osin, kuin ne eivät ole muiden toimintayksiköiden vakiintuneisiin atk-rutiineihin kuuluvia.

EISCAT-asema

EISCAT-asema on ulkopuolisella rahoituksella toimiva projektiluonteinen toimintayksikkö, joka toimii EISCAT-järjestön antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Aseman toimintaa säätelee Oulun yliopiston ja EISCAT-järjestön keskinäinen sopimus.

Oulun toimintayksikkö

Oulun toimintayksikön tehtävänä on hoitaa SGO:n seismiset ja kosmisen säteilyn mittaukset sekä harjoittaa niihin perustuvaa tutkimusta.

Oulun yliopiston avaruusinstituutti

Oulun yliopiston avaruusinstituutti on observatorion yksi toimintayksikkö. Sen tehtävänä on suunnitella, ohjata ja toteuttaa avaruusalan tutkimusta, tekniikkaa, tuotekehitystä, sovelluksia sekä muuta alan toimintaa Oulun yliopistossa. Sen toimintaa säätelee erillinen Oulun yliopiston avaruusinstituutin johdosääntö.

2.4. Työsopimukset

Observatorion henkilöstön sijoittuminen ja johtosuhteet määritellään henkilöstökaaviossa. Observatorion henkilökunnan yksittäisten jäsenten tehtävät ja asema määritetään työsopimuksin.

2.5. Henkilökunnan varajärjestelyt

Observatoriolla on varajohtaja, joka hoitaa johtajalle kuuluvat tehtävät tämän ollessa estyneenä. Varajohtajan nimeää rehtori.

Observatorion häiriöttömän toiminnan takaamiseksi seuraaviin observatorion tehtäviin on oltava omassa henkilökunnassa tehtäviin koulutettua varahenkilökuntaa:

- Talous- ja henkilöstöhallinnon rutiineihin pidetään koulutettuna vähintään kahta työntekijää.
- Ainakin kahden työntekijän on hallittava observatorion tiedostojen varmuuskopiointirutiinit.
- Jokainen toimintayksikkö hoitaa oman vastuualueensa varajärjestelyt siinä laajuudessa kuin se on mahdollista.
- Toimintayksikön päällikön sijaisen asettaa tarvittaessa observatorion johtaja, elleivät mahdolliset muut sopimukset toisin määrää.

Työntekijöiden lomista ja mahdollisista sijaisuuksista päättää observatorion johtaja toimintayksiköiden päälliköiden esitysten perusteella, ellei observatoriota sitovissa sopimuksissa ole toisin määrätty.

2.6. Muut järjestelyt

Observatorion sisäinen tiedottaminen tapahtuu pääsääntöisesti tietoverkon välityksellä. Laitoksen johtaja kutsuu henkilökunnan laitoskokoukseen vähintään neljä kertaa vuodessa.

3. Työjärjestyksen voimaantulo

Tämä työjärjestys tulee voimaan 1. päivänä tammikuuta 2010.

Oulussa, 30.12.2009

Pertti Kaikkonen, professori

Sodankylän geofysiikan observatorion johtokunnan puheenjohtaja